

FEESTELIJK MARGINAAL

'Schadelijke grondbeginselen te bestrijden, jeugdige vernuften den regten weg te wijzen, groote talenten naar waarde te huldigen, zie daar zijn doel! De Gids wil noch in het staatkundige, noch in het godsdienstige, noch in het letterkundige als partijganger optreden, hij begrijpt geene vrijheid zonder eerbied voor ieders verdedigbare meening, geen streven naar waarheid wanneer hij eene banier, van de zijne verschillende, den weg naar haren tempel zoude willen versperren.'

Aldus omschreef Potgieter het doel van het nieuwe tijdschrift, waarvan op 1 januari 1837 het eerste nummer verscheen en dat spoedig bekend en gevreesd zou worden als de 'blauwe beul'. De naam van dat tijdschrift was: De Gids.

Het blijkt een aantrekkelijke naam te zijn voor periodieken, die zich afzetten tegen verstarring en vernieuwing in hun vaandel schrijven: bijna een halve eeuw later, in 1885, is het De Nieuwe Gids, die de spreekbuis gaat vormen van een jonge en zelfbewuste generatie.

Het zou van weinig gevoel voor verhoudingen getuigen in deze trits de Sociologische Gids, waarvan het eerste nummer in november 1953 verscheen, mede op te nemen. Immers, het ziet er niet naar uit dat de Sociologische Gids in de cultuurhistorische handboeken ooit het aantal kolommen toegemeten zal krijgen, waarop zijn illustere voorgangers bij voorbaat kunnen rekenen.

Dat neemt niet weg dat er duidelijke parallellen zijn. Uiterlijk: na het blauw van de Gids en het blauw-grijs van de Nieuwe Gids koos de Sociologische Gids zich een blauw-wit omslag, daarmee alle mogelijkheden voor een voortzetting van de beulswerk-traditie openlatend. Innerlijk: ook in de Sociologische Gids werden het kritische element en het verzet tegen verstarring van de aanvang af centraal gesteld.

In het 'Ten geleide' van het eerste nummer wordt, naast de informatieve, de kritische functie geaccentueerd. 'Een dergelijke kritiek is geen doel op zich zelf, doch veeleer een middel dat evenzeer noodzakelijk is als voorlichting en probleemstelling teneinde onze wetenschap niet te laten verstarren. Weliswaar brengt in een klein land als het onze, waar men op ieders schrijftafel kan kijken, het geven van kritiek bezwaren met zich, doch dit mag een blad als de Sociologische Gids er niet van weerhouden het middel der kritiek in het belang van het vak te hanteren'.

Niets is moeilijker voor een kritisch tijdschrift dan het te blijven. De Gids werd al spoedig een bezadigd maandblad, De Nieuwe Gids was na tien jaar niet meer dan een flauwe glans van wat het eens geweest was. En de Sociologische Gids?

Wanneer kritiek inderdaad niet gezien wordt als doel op zich zelf, maar als in het belang van het vak te hanteren middel, dan kan men zeggen dat de kritische inslag weliswaar behouden is gebleven, maar niet meer de centrale plaats inneemt die haar destijds door de oprichters van ons tijdschrift was toegedacht. De voornaamste oorzaak hiervan is wellicht dat vele stenen des aanstoots, die bijdroegen tot de oprichting, inmiddels zijn opgeruimd.

Verstarring in kritiek is even gevaarlijk als verstarring in zelfgenoegzaam-

heid. Dit zijn de beide klippen die de *Sociologische Gids* in de afgelopen tien jaar moest vermijden — en getracht heeft te vermijden. In dit nummer zijn enkele artikelen bijeengebracht, die een evaluatie beogen van tien jaar *Sociologische Gids* — en het is kenmerkend dat zij meer geworden zijn dan dat, nl. een waardering van tien jaar sociologie-beoefening in Nederland.

'Objectief binnen de grenzen van het mogelijke, wezenlijk belangrijk voor de sociale wetenschappen, verhelderend ten aanzien van de sociale realiteit'. Dit zijn de maatstaven die de oprichters van de *Sociologische Gids* hun tijdschrift in 1953 meegaven. In onze tijd veroudert er veel in tien jaar. Maar deze maatstaven zijn nog steeds voldoende de moeite waard om trouw aan te blijven, ook in de komende jaren.

C.E.V.

SOCIOLOGIE IN NEDERLAND

door P. J. BOUMAN

Toen de redactie van de *Sociologische Gids* bij een terugblik op het tienjarig bestaan van het blad, het plan opvatte om enige vertegenwoordigers van 'de oudere generatie' aan het woord te laten, was het vermoedelijk een voor haar uitgemaakte zaak dat van een duidelijk generatieverschil kon worden gesproken. Voor deze, empirisch niet geheel bewezen these, pleit dat de ouderen nooit het privilege genoten van een opleiding, zoals deze thans de jongeren ten deel valt. Ieder van ons heeft zijn eigen weg moeten zoeken, meestal met het voordeel op een met de sociologie verwant gebied de nodige vakkennis te hebben opgedaan.

De sociologie is sindsdien steeds meer een specialisme geworden. Men kan de concentratie op de 'zuivere' sociologie even goed aflezen uit de inhoudsopgave van de jaargangen van *Mens en Maatschappij* als uit de ledenlijsten van de Nederlandse Sociologische Vereniging. Nog duidelijker echter uit de *Sociologische Gids*, aangediend als een echt vakblad, vóór alles gewijd aan de empirische sociologie.

Ik geloof dat wij ons over deze ontwikkeling mogen verheugen. Er is in korte tijd veel bereikt. Men mag echter niet vergeten, dat er kon worden voortgebouwd op wat in die tijd van de introductie van de sociologie hier te lande tot stand werd gebracht. Degenen, die de eerste leerstoelen in de sociologie in Nederland bezetten, hebben zich heel wat moeite moeten getroosten om hun vak te 'verkopen' (men vergeve mij het amerikanisme). Zij moesten proberen het een universitaire status te geven en tegelijk aannemelijk maken, dat de sociologie